

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 2.6.2014
COM(2014) 415 final

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

**k národnímu programu reforem Lotyšska na rok 2014
a stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2014**

{SWD(2014) 415 final}

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

k národnímu programu reforem Lotyšska na rok 2014

a stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2014

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik¹, a zejména na čl. 5 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise²,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu³,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Dne 26. března 2010 schválila Evropská rada návrh Komise zahájit novou strategii pro růst a zaměstnanost, Evropa 2020, založenou na posílené koordinaci hospodářských politik, která se zaměřuje na klíčové oblasti, v nichž je třeba přijmout opatření k posílení evropského potenciálu pro udržitelný růst a konkurenceschopnost.
- (2) Dne 13. července 2010 přijala Rada na základě návrhů Komise doporučení o hlavních směrech hospodářských politik členských států a Unie (na období 2010–2014) a dne 21. října 2010 přijala rozhodnutí o hlavních směrech politik zaměstnanosti členských států, které společně tvoří „integrované hlavní směry“. Členské státy byly vyzvány, aby vzaly integrované hlavní směry v úvahu v rámci svých vnitrostátních politik v oblasti hospodářství a zaměstnanosti.
- (3) Dne 29. června 2012 přijali hlavy států nebo předsedové vlád rozhodnutí o Paktu pro růst a zaměstnanost, jenž představuje jednotný rámec opatření na úrovni členských států, Unie a eurozóny využívajících všech dostupných pák, nástrojů a politik. Rozhodli o krocích, které mají být podniknuty na úrovni členských států, a vyjádřili

¹ Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

² COM(2014) 415 final.

³ P7_TA(2014)0128 a P7_TA(2014)0129.

zejména plné odhodlání dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 a provést doporučení určená jednotlivým zemím.

- (4) Dne 9. července 2013 přijala Rada doporučení k národnímu programu reforem Lotyšska na rok 2013 a vydala stanovisko k aktualizovanému konvergenčnímu programu Lotyšska na období 2012–2016.
- (5) Dne 13. listopadu 2013 přijala Komise roční analýzu růstu⁴, která zahájila evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik v roce 2014. Téhož dne Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 přijala zprávu mechanismu varování⁵, ve které Lotyšsko není uvedeno mezi členskými státy, u nichž bude proveden hloubkový přezkum.
- (6) Dne 20. prosince 2013 potvrdila Evropská rada priority pro zajištění finanční stability, fiskální konsolidace a opatření na podporu růstu. Zdůraznila potřebu další diferencované fiskální konsolidace podporující růst, návratu ke standardním podmínkám pro poskytování úvěrů ekonomice, podpory růstu a konkurenceschopnosti, řešení nezaměstnanosti a sociálních dopadů krize a modernizace veřejné správy.
- (7) Dne 29. dubna 2014 předložilo Lotyšsko svůj národní program reforem na rok 2014 a dne 30. dubna 2014 svůj program stability na rok 2014. Vzhledem k jejich vzájemným vazbám byly oba programy posuzovány současně.
- (8) Cílem rozpočtové strategie vytyčené v programu stability na rok 2014 je postupné snižování celkového schodku a udržení strukturálního salda, jež je v souladu se střednědobým cílem, vezme-li se v úvahu povolená dočasná odchylka od střednědobého cíle z důvodu dopadů systémové důchodové reformy. Program změnil střednědobý cíl z -0,5 % na -1,0 % a tento nový střednědobý cíl odráží cíle Paktu o stabilitě a růstu. Plánovaný vývoj celkového salda v programu Lotyšska počítá s postupným zhoršováním (přepočteného) strukturálního salda, jež se však nadále udrží v rozpětí povoleném v rámci provádění důchodové reformy. S ohledem na povolenou odchylku od střednědobého cíle je plánovaný strukturální schodek až do roku 2016 v souladu s požadavky stanovenými v Paktu. Plánované zvýšení přepočteného strukturálního schodku v roce 2017 nicméně povede k odchylce od požadované korekce, která by vedla ke splnění střednědobého cíle. Z obecného hlediska je rozpočtová strategie vytyčená v programu vesměs v souladu s požadavky Paktu o stabilitě a růstu. Veřejný dluh se v průběhu celého programového období udrží výrazně pod 60 % HDP a do roku 2017 se sníží na 31 %. Makroekonomický scénář, na němž jsou založeny rozpočtové projekce programu a který nebyl formálně potvrzen nezávislou institucí, je realistický. Očekává se, že hospodářský růst bude během programového období nadále dosahovat okolo 4 % ročně a předpokládá se mírné zvýšení cen. Rozpočtový scénář nastíněný v programu počítá s prudkým poklesem podílu veřejných příjmů a výdajů na HDP, což odráží mnohá opatření snižující příjmy doprovázená cíleným omezováním výdajů. Vzrůstající požadavky na výdaje v některých oblastech politiky ohrožují snižování výdajů předpokládané v programu. Prognóza Komise z jara 2014 ukazuje, že ačkoli fiskální politika na rok 2014 je v souladu s požadavky Paktu, existuje riziko, že v roce 2015 dojde k odchýlení. Na základě posouzení programu a prognózy Komise podle nařízení Rady (ES) č. 1466/97 se Rada domnívá, že odchylka strukturálního schodku od

⁴ COM(2013) 800 final.

⁵ COM(2013) 790 final.

střednědobého cíle v roce 2014 odráží dopad systémové důchodové reformy, avšak počínaje rokem 2015 hrozí, že dojde k odchylce od požadované korekce.

- (9) Lotyšsko podniklo kroky ke snížení daňové zátěže osob s nízkými příjmy a rodin se závislými rodinnými příslušníky a ke zpřísnění daní z nemovitostí a ekologických daní, avšak výše a podoba těchto daní nemá dostatečný dopad na chování hospodářských subjektů a stále přetrvávají některé dotace s nepříznivými důsledky pro životní prostředí. Lotyšské orgány učinily jistý pokrok, pokud jde o lepší dodržování daňových předpisů a snížení podílu nehlášené ekonomické činnosti, zejména díky zdokonalenému posuzování rizik a přísnějším sankcím v případě podvodů, nicméně v oblasti boje proti daňovým podvodům a únikům stále existují problémy. Pokud se zlepší dodržování daňových předpisů, mohlo by dojít ke značnému zvýšení příjmů ze spotřebních daní, které se významně podílejí na celkovém zdanění.
- (10) Třebaže byl vypracován ambiciózní plán na reformu vysokého školství, nedošlo v Lotyšsku k žádnému pokroku při vytváření mezinárodně uznávaného akreditačního systému, plány na zavedení nového modelu financování jsou nejisté, konsolidace institucí vysokoškolského vzdělávání se zpomalila a omezení týkající se používání cizích jazyků zůstávají beze změn. Tyto skutečnosti lze konstatovat navzdory tomu, že pro reformu vysokoškolského systému existuje značný prostor, neboť je s ohledem na klesající počet obyvatel příliš rozsáhlý, nabízí příliš mnoho odlišných studijních programů a je jen v omezené míře přitažlivý pro zahraniční studenty a vyučující. Výsledky prvního nezávislého posouzení výzkumných institucí ukazují, že pouze 10 % hodnocených institucí lze považovat za mezinárodní výzkumná střediska vysoké úrovně. Kromě toho činila intenzita výzkumu a vývoje v Lotyšsku v roce 2012 pouze 0,66 % HDP a nezdá se, že bude dosaženo cíle strategie Evropa 2020, jenž počítá s vyčleněním prostředků na výzkum a vývoj ve výši 1,5 % HDP.
- (11) Lotyšsko dosáhlo určitého pokroku v řešení nezaměstnanosti, která výrazně poklesla. Nezaměstnanost mladých lidí však zůstává relativně vysoká a jsou zapotřebí opatření, která by se zaměřovala na neaktivní mladé lidi neregistrované u úřadu práce. Ačkoli Lotyšsko přijalo opatření zaměřená na řešení nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a na kvalitu odborného vzdělávání, je třeba se na tyto oblasti i nadále soustředit, zejména pokud jde o zvýšení kvality učňovské přípravy a rozvoj uceleného poradenství pro volbu povolání. Aktivní politiky na trhu práce mají stále omezený dosah a často se omezují na veřejné práce.
- (12) Chudoba osob v produktivním věku zůstává v Lotyšsku velmi vysoká. Lotyšsko podniklo určité kroky k reformě sociální pomoci a dokončilo rozsáhlé hodnocení systému sociálního zabezpečení, které představuje solidní podklad pro reformu. Došlo k podstatnému zvýšení různých dávek spojených s péčí o dítě a ke zvýšení nezdánitelného minima u daně z příjmu fyzických osob pro závislé osoby. Účinnost sociální ochrany z hlediska zmírnění chudoby je však stále nedostatečná a problematické je i budování účinné sociální záchranné sítě. Obecně lze říci, že značná část obyvatel je ohrožena chudobou nebo sociálním vyloučením, přičemž u dětí je tento podíl ještě vyšší. Obzvláště vysoké riziko chudoby a sociálního vyloučení existuje v případě rodin s dětmi, nezaměstnaných, zdravotně postižených osob a obyvatel žijících ve venkovských oblastech. Výdaje Lotyšska na sociální ochranu vyjádřené jako procento HDP jsou nejnižší v EU. V přístupu ke zdravotní péči brání pacientům výdaje, včetně vysoké finanční spoluúčasti a rozšířených neoficiálních poplatků, což vede k tomu, že velká část obyvatelstva nedostává potřebnou zdravotní péči. Existuje značný prostor pro zvýšení účinnosti systému,

zajištění nákladově efektivního financování a podporu činností zaměřených na předcházení onemocněním.

- (13) Lotyšsko učinilo jistý pokrok v otevření svého trhu s elektrickou energií hospodářské soutěži a počátkem roku 2015 se to začne týkat i domácností. V červnu 2013 se Lotyšsko připojilo k obchodování na regionálním trhu s elektřinou v severských a pobaltských státech (Nord Pool Spot). Je zapotřebí dále posílit vzájemná propojení s trhem s energií v EU, jelikož Lotyšsko je v současnosti závislé na dovozu a přeshraniční elektrická síť s Estonskem je do značné míry přetížená. Rozvoj infrastruktury má tudíž zásadní význam a Lotyšsko čekají značné úkoly při odstraňování nedostatků v infrastruktuře. Určitého pokroku bylo také dosaženo v odvětví zemního plynu, když parlament schválil změny energetického zákona, na jejichž základě se od dubna 2014 začal trh s plynem postupně otevírat. Úplné otevření trhu však bylo odloženo až na rok 2017. Lotyšsko navrhlo vyváženou kombinaci politických opatření, která se týkají úspor energie v hlavních hospodářských odvětvích, a v nadcházejících letech by se více než 70 % energie mělo ušetřit ve stavebnictví. Stále je však třeba zlepšit energetickou účinnost v dopravě, u budov a vytápěcích systémů.
- (14) Lotyšsko podniklo důležité kroky ke zlepšení kapacit soudnictví s cílem snížit počet nevyřízených případů a délku řízení. Vysoká míra nevyřízených soudních případů však stále ohrožuje podnikání a je třeba provést reformy zaměřené na zlepšení účinnosti a kvality soudnictví, mimo jiné pokud jde o úpadková řízení, mediaci a rozhodčí řízení. Lotyšsko vypracovalo návrh ambiciózních reforem veřejné správy; jejich provádění je nicméně pomalé a nevztahuje se na místní samosprávy a při uskutečňování reformy státních podniků došlo k výraznému zpoždění. Je zapotřebí změnit zákon o hospodářské soutěži s cílem poskytnout Radě pro hospodářskou soutěž větší institucionální a finanční nezávislost, aby mohla účinně zasahovat vůči veřejným i soukromým subjektům, jejichž činnost omezuje hospodářskou soutěž.
- (15) V kontextu evropského semestru provedla Komise komplexní analýzu hospodářské politiky Lotyšska. Komise posuzovala program stability a národní program reforem. Vzala v úvahu nejen jejich význam pro udržitelnou fiskální a sociálně-hospodářskou politiku v Lotyšsku, ale také jejich soulad s pravidly a pokyny Unie, vzhledem k nutnosti posílit celkovou správu ekonomických záležitostí v EU tím, že členské státy získají pro své budoucí rozhodování vstupy na úrovni Unie. Její doporučení v rámci evropského semestru jsou promítnuta v níže uvedených doporučeních č. 1 až 5.
- (16) Na základě tohoto posouzení přezkoumala Rada program stability Lotyšska a její stanovisko⁶ je promítnuto zejména do níže uvedeného doporučení č. 1.
- (17) Komise rovněž v kontextu evropského semestru provedla analýzu hospodářské politiky eurozóny jako celku. Na základě této analýzy vydala Rada zvláštní doporučení určená členským státům, které používají euro. Také Lotyšsko by mělo zajistit úplné a včasné provedení těchto doporučení,

DOPORUČUJE, aby Lotyšsko v období 2014–2015 provedlo tato opatření:

1. Udržet v roce 2014 zdravou fiskální pozici a posílit rozpočtovou strategii počínaje rokem 2015, a zajistit tak, že odchylka od střednědobého cíle se bude týkat pouze dopadu systémové důchodové reformy. Pokračovat v úsilí o další snížení daňového zatížení osob s nízkými příjmy v rámci přechodu k daním z nemovitostí a

⁶ Podle čl. 5 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1466/97.

ekologickým daní podporujícím růst a zlepšit dodržování daňových předpisů a výběr daní.

2. Pokročit v provádění reformy vysokého školství, zejména prostřednictvím zřízení nezávislé akreditační agentury a zavedení takového modelu financování, který odměňuje kvalitu. Poskytovat poradenství pro volbu povolání na všech vzdělávacích stupních, zlepšit kvalitu odborného vzdělávání a přípravy, včetně posílené učňovské přípravy, a učinit pokrok v oblasti zaměstnatelnosti mladých lidí, např. zavedením opatření pro neregistrované mladé lidi, kteří nemají zaměstnání a neúčastní se ani vzdělávání nebo odborné přípravy. Podniknout kroky k vytvoření integrovanějšího a ucelenějšího výzkumného systému, mimo jiné tím, že financování bude soustředěno na výzkumné instituce schopné prosadit se v mezinárodní konkurenci.
3. Pokročit v reformě sociální pomoci a jejího financování s cílem zajistit větší rozsah pomoci, přiměřenost dávek, účinnější aktivační opatření a cílené sociální služby. Zvýšit dosah aktivních politik trhu práce. Zlepšit nákladovou efektivnost, kvalitu a dostupnost systému zdravotní péče.
4. Urychlit rozvoj vzájemných propojení se sítěmi s elektřinou a plynem v sousedních členských státech v zájmu diverzifikace zdrojů energie a podpořit hospodářskou soutěž prostřednictvím větší integrace trhů s energií v pobaltských zemích. Pokračovat v úsilí o další zvyšování energetické účinnosti v dopravě, u budov a vytápěcích systémů.
5. Dokončit reformy soudnictví, včetně dosud neprovedených reforem v oblasti insolvenčních řízení, rozhodčích řízení a mediace, a zajistit takové právní prostředí, které bude příznivé pro podniky a spotřebitele. Pokročit v reformách veřejné správy, včetně provedení reformy řízení státních podniků a zvýšení institucionální a finanční nezávislosti Rady pro hospodářskou soutěž.

V Bruselu dne

*Za Radu
předseda*